

BOSHLANG'ICH SINIF MATEMATIKA O'QITISH VOSITALARI

Surxondaryo viloyati Jarqo'rg'on tumani

18-o'rta ta'lim maktabining Boshlang'ich sinf o'qituvchisi

Chutboyeva Gavhar Xudaykulovna

Annotatsiya: Matematika fani umumiy fanlar ichida eng murakkab fanlardan biri hisoblanadi. Bu fanni o'qitishda o'qituvchi metodikani eng qulay va tez yetkazib beradigan usulidan foylanmasa o'quvchilarni fanni qabul qilishi qiyinlashadi. Maqolada o'qitishning vositalari, nazorat turlari berilgan.

Kalit so'zlar: O'qitish, matematika, uslubiy yondashish, joriy nazorat, to'g'rilik, to'liqlik, onglilik, mustahkamlik.

Аннотация: Математика – один из самых сложных предметов среди общеобразовательных предметов. При преподавании этого предмета, если учитель не использует наиболее удобный и быстрый способ подачи методики, учащимся будет трудно принять предмет.

Ключевые слова: Преподавание, математика, методический подход, текущий контроль, правильность, полнота, информированность, системность.

Abstract: Mathematics is one of the most complex subjects among general subjects. In the teaching of this subject, if the teacher does not use the most convenient and fast way of delivering the methodology, it will be difficult for the students to accept the subject.

Key words: Teaching, mathematics, methodological approach, current control, correctness, completeness, awareness, consistency.

Matematika o'qitishda o'quvchilarning misol va masalalarni to'g'ri yechganligini tekshirish muhim ahamiyatga ega. Shu narsa ma'lumki, mashq agarda o'quvchi uning to'g'ri yechilganligiga ishonch hosil qilsagina o'quv va malakalarini

egallash manbai bo'ladi. O'qituvchining bayoni, darsliklarni o'qish yoki mustaqil umumlashtirish orqali olingan o'quvchilar bilimida yetishmovchilik. qorong'u tomonlari o'qituvchi tomonidan to'ldirib borishni talab qiladi. Shuning uchun o'quvchilar bilim va malakasini tekshirib turish juda ham zarur. Matematikadan bilimlarni tekshirishda faqat dastur talabiga yarasha u yoki bu bilimlarning sifatini harakterlaydigan quyidagilarni ham e'tiborga olish kerak:

- 1) To'g'rilik, ya'ni, o'quvchilar mulohazasi va tushunchalarining o'qitilayotgan obyektga mos kelishi;
- 2) aniqlik, ya'ni detallarning to'g'riligi;
- 3) to'liqlik, ya'ni obyekt va jarayonlarga taalluqli mulohaza va tushunchalarning yetarli va to'liq bo'lishi;
- 4) chuqurlik, ya'ni obyekt va jarayonlardagi muhim belgilarni, tushuncha va mulohazalarda aks ettirish;
- 5) onglilik, ya'ni tushunchalar orasidagi boglanishni tushuna olish va mulohazalarni asoslay olish;
- 6) mustahkamlik, ya'ni o'quvchilar xotirasida uzoq saqlab qolish.

O'quvchilar bilimini tekshirish va baholash didaktikada barcha fanlar uchun umumiy qilib berilgan. Bilimlarni tekshirish va baholash maqsadi o'qituvchi uchun o'quv materialmi o'quvchilarning o'zlashtirish sifatini, dasturdagi bilimlarni egallash darajasini, malaka va ko'nikmalarni hosil qilinganligini aniqlashdan iboratdir. Bu orqali o'qituvchi o'quvchilarning o'quv faoliyatini o'quvchilar matematikadain o'zlashtirishin majburiy b'lgan bilimlar hajmini o'quv dasturi bilan solishtiradi. Shu hajmni o'zlashtirish va mustaqil masalalar yechishga erishish uchun lozim bolgan bilimlar hosil bo'ldimi yoki yo'qmi ekanligini doimo nazorat qilib boradi. Yangi masalalarni yechishda bilimlarni amaliyotga qollash va o'qituvchi tomonidan o'quvchilarning matematikadan bilim va malakalarini tekshirishning usullari xilma-xil bolib, ular o'quvchilarning og'zaki yoki yozma bayon qilishi, masala yoki misol yechishi, aniq bilimlardan foydalanib chizish, olchash, laboratoriya ishlarini bajarilishi kabilar orqali aniqlanadi. O'quvchilar bilimini og'zaki so'rash orqali

aniqlash O'quvchilar bilimini tekshirishning yana bir usuli o'quvchilardan individual so'rash hisoblanadi. Bu so'rash uncha katta bo'lmagan og'zaki hisoblash bilan bog'langan bolishi kerak. Bunday so'rashni o'qituvchi odatda uy vazifasini tekshirish bilan bog'laydi. Og'zaki hisoblash malakalarini tekshirish maqsadida sinfnng barcha o'quvchilari bilan misol va masalalar yechish qo'llaniladi. O'qituvchi misolni aytadi, o'quvchilar og'zaki yechib, daftaridagi taalluqli nomer to'g'risiga faqat javoblarini yozib qo'yadilar. Bunday topshiriqni har bir darsda 7-10 minut davomida o'tkazish maqsadga muvofiq. O'quvchilar bilimini yozma ish orqali aniqlash Bilimlarni to'laroq tekshirish uchun dasturning o'tilgan bo'lim bo'yicha yozma ishlar olinadi. Masalan, IV sinfda ko'p xonali sonlarni nomerlash haqida o'quvchilar bilimini tekshirishdagi yozma ishga xar xil savollarni qo'yish mumkin. O'qituvchi o'quvchilar ishini tekshiradi. ularning yo'l qo'ygan xatolarini qayd qiladi. keyin yozma ishni xulosalash maqsadida baholar jadvali tuziladi.

Bilimlarni nazorat qilishning quyidagi turlari mavjud:

- 1) Joriy (kundalik) nazorat.
- 2) Oraliq (tematik) nazorat.
- 3) Yakuniy (davriy) nazorat.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Axmedov M. va boshqalar. Matematika 4-sinf uchun darslik. Ma'naviyat-ma'rifat. Toshkent 2003 yil. 14 b.t
2. Jumayev M.E. Matematika o'qitish metodikasidan praktikum. OTM uchun darslik. Toshkent.. «O'qituvchi» 2004 y il. 20 b.t Jumayev M.E. Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasi. Oliy o'quv yurtlari uchun darslik. Toshkent.. «Fan va texnologiva» 2005 yil.20 b.t
3. Jumayev M.E. Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasidan laboratoriya mag'ulotlari. OTM uchun darslik. Toshkent., «Yangi asr avlodi» 2006 yil. 20 b.t